

Εικαστικά

Γεώργιος Ρέτσας

Με πινέλο και μια σμίλη

του Κώστα Μπαϊρακτάρη

Το Σεπτέμβριο του 2006 η «Πανευβοϊκή Ομοσπονδία Ελλάδας» στα πλαίσια των τριαντάχρονων της παρουσίας της στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου μας και η «Ομοσπονδία Πολιτιστικών Συλλόγων Ευβοίας» παρουσίασαν στην ισόγεια αίθουσα του «Δημαρχιακού Μεγάρου Χαλκίδας» την ομότιτλη αναδρομική έκθεση του Ευβοέα -εκ Γαβαλά Αλιβερίου- καλλιτέχνη Γιώργου Ρέτσα.

Ήταν μια ακόμη σημαντική -του συντοπίτη μας δημιουργού- έκθεση, την οποία επισκέφτηκαν δεκάδες φιλότεχνοι του νομού μας -και όχι μόνο- αποκομίζοντας τις καλύτερες των εντυπώσεων για τις εκτιθέμενες δημιουργίες του.

Στα μέρη μας το Γιώργο Ρέτσα τον ξέραμε ως αγιογράφο και συντηρητή του εσωτερικού διάκοσμου των ναών, αφού προηγουμένως έκαμε ελεύθερες σπουδές -επάνω σ' ετούτη τη θεία τέχνη- κοντά στον αγιογράφο Χριστόφορο Τάσκο με τον οποίο συνφιλοτέχνησε πολλούς «Οίκους του Θεού» ανά την Ελλάδα.

Πέτρος

ΠΑΛΗ - ΠΕΤΡΑ

ΠΡΟΣΜΟΝΗ - ΠΕΤΡΑ

ΕΠΙΒΙΩΣΗ - ΠΕΤΡΑ

ΤΕΤΡΑΔΡΑΧΜΟ Α' - ΠΕΤΡΑ

ΜΑΙΝΑΔΕΣ & ΣΑΤΥΡΟΙ - ΠΕΤΡΑ

ΤΕΤΡΑΔΡΑΧΜΟ Β' - ΠΕΤΡΑ

Σύντομα, όμως -και πάνε χρόνια- αποκάλυψε κι άλλες πτυχές του εσωτερικού του κόσμου και των προσωπικών του ταλάντων. Έτσι, λοιπόν, τον βλέπουμε «Με πινέλο και μια σμίλη», να φωτίζει με μορφές και χρώματα τον απρόσωπο καμβά, να σμιλεύει περίτεχνα την αψιά πέτρα, το στραφταλίζον μάρμαρο, τον ηφαίστειο μπρούντζο δίνοντάς τους πνοή και όψη ζωοφόρο και ένθεη, κάμνοντας τους φιλότεχνους να στέκονται με θαυμασμό και περίσκεψη ομπρός στο έργο του, αναγνωρίζοντας συνάμα την ιδιαιτερότητά του και την σημαντικότητά του. Και τούτο, γιατί το έργο του διαθέτει: αρμονία, μέτρο και ομορφιά, εσωτερική σαγήνη και μουσικότητα, ζώσα πνοή, κίνηση και ρυθμό, αυθεντικότητα και πολυσημία.

Πιστός στην αρχή πως «Η νέα ζωή στην τέχνη -κατά τον Κώστα Παρθένη- βγαίνει πάντα από την παλιά», έτσι, λοιπόν, κι ο Γ. Ρέτσας -νιώθοντας μια ακαταμάχητη μαγεία και έλξη- τρύπωσε και φώλιασε, κυριολεκτικά, στα Μουσεία της Ελλάδας και τους Αρχαιολογικούς μας τόπους, μελετώντας και σπουδάζοντας την κορωνίδα της πεφωτισμένης καλλιτεχνικής ανθρώπινης δημιουργίας, την ελληνική.

Παρατηρώντας αυτές τις αθάνατες και περισπούδαστες δημιουργίες των Αιώνων, έμενε εκστατικός κι έκθαμβος, νιώθοντας αυτήν «Την καλλιτεχνική κληρονομιά, την οποία χρωστάμε στους προγόνους μας -κατά τον Κ. Παρθένη, πάλι- να βαραίνει αβάσταχτα τη φτώχεια μας» και συνάμα μια θλίψη να πλημμυρά τα εσώψυχά του για την καταστροφή, τη φθορά ή κλοπή, τον παραγκωνισμό ή την αποστροφή ετούτων των αενάως έμφωτων έργων της Οικουμε-

νικής Ελληνικής Ποίησης

Αυτό τον εξόργιζε και συνάμα τον ενέπνεε. Για τούτο, ένα σημαντικό κομμάτι της δημιουργίας του ακουμπά στην αείφωτη Αρχαία Ελλάδα, έχοντας –όμως– στους νόμους της τα φτερά της προσωπικής νίκης του συντοπίτη μας καλλιτέχνη, ο οποίος εξομολογούμενος, διακηρύσσει λέγοντας πώς:

«Δημιουργήματα ζωής, χιλιάδες χρόνια θαμμένα στη γη ή έξω απ' αυτήν, μαρτυρούν την εξέλιξη του ανθρώπινου λόγου στο πέρασμα των αιώνων, προκαλώντας με την αισθητική τους έναν ατελείωτο αγώνα καλλιτεχνικής δημιουργίας, βαραίνοντας την ανθρώπινη συνείδηση με την ευθύνη της συνέχειας και της προστασίας από τη φθορά του χρόνου και την αδιαφορία.

Αισθανόμενος, λοιπόν, την πρόκληση της δημιουργίας και την ανάγκη να συμβάλλω στην παρουσίαση και την προστασία τους, παρουσιάζω έναν κύκλο δουλειάς, προσπαθώντας να προσεγγίσω το πνεύμα της (Ελληνικής) δημιουργίας».

Έτσι, λοιπόν, το έργο του πλημμυρίζει Ελλάδα, ορμή και ζωντάνια, έκφραση ψυχής και διαμαρτυρία, και η άψυχη πέτρα της ευβοϊκής γης –με τις γαιώδεις, ζεστές αποχρώσεις της– μεταπλάθεται στα χέρια του Γ. Ρέτσα σε ζώσα και λάλουσα ύλη, διαρρηγνύοντας των ψυχών τα μουντά τα μάτια, για να –με ανθούς των αχών– τα μερέψει.

«Ο καλλιτέχνης, σύμφωνα με τον Κ. Παρθένη, μόνος ξυπνά το αίσθημα προς την ομορφιά, τον έρωτά μας και το θαυμασμό γι' αυτήν.

Η τέχνη του πάντα προκαλεί το θαυμασμό μας και το έργο του παράγει την εντύπωση του Ωραίου, γιατί είναι ο μεστωμένος καρπός που βγαίνει μέσ' από μια βαθιά

ΤΟ ΕΙΔΥΛΛΙΟ - ΠΕΤΡΑ

ΑΡΤΕΜΙΣ - ΠΕΤΡΑ

ΜΟΥΣΕΣ - ΨΗΦΙΔΩΤΟ

ΤΟ ΦΙΛΙ - ΨΗΦΙΔΩΤΟ

ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ - ΠΕΤΡΑ

ΜΑΧΗ ΣΤΑ ΓΑΥΓΑΜΗΛΑ - ΠΕΤΡΑ

πίστη και μια πύρινη πεποίθηση. Γι' αυτό, μονάχα οι μεγάλοι καλλιτέχνες μπορούν να μιλήσουν ίσα μες στην ανθρώπινη ψυχή. Κι όσο πιο απλή η τέχνη του, τόσο και τελειότερος ο καλλιτέχνης.»

Κι ο Γιώργος Σεφέρης συνοδοιπορεί προς τούτο ποιητικά μηνώντας πως:

«(...) Την Τέχνη μας τη στολίσαμε
τόσο πολύ που φαγώθηκε
από τα μαλάματα το πρόσωπό της
Κι είναι καιρός να πούμε τα λιγο-
στά μας λόγια
γιατί η ψυχή μας αύριο κάνει
πανιά»

Ε, Ο Γιώργος Ρέτσας –ως λαϊκός, περι-σπούδαστος ζωγράφος και ελληνοτίκτος γλύπτης που είναι– δεν επιθυμεί η ψυχή μας πανιά να κάμει και να πετάξει, ν' αποστραφεί το δημιουργήμα, αλλά να σκύψει επάνω του, να αιχμαλωτιστεί από αυτό, να γίνει ένα με αυτό και, τελικά, να πορευτεί στους κήπους της μέθεξης και τις ενατένισης προς το θείο της Αρμονίας και του Κάλλους.

Για τούτο, ό,τι κάνει, το σμιλεύει όμορφα και απλά αποκαθάρνοντας την ύλη της δημιουργίας του από το περιττό και το ευτελές, αναδεικνύοντας το πρέπον και το σημαίνον, την εσωτερική ορμή και τον πολύμορφο ψυχικό διάκοσμο του προσώ-

που ή της συνθέσεως που φιλοτεχνεί, έτσι ώστε το έργο του –ζωγραφικό ή γλυπτικό– να συνομιλεί άμεσα, κατανοητά και απέριττα με την ανθρώπινη ψυχή.

Πράγμα που φάνηκε ξεκάθαρα στην τελευταία αναδρομική έκθεσή του στο Δημαρχείο της Χαλκίδας και μέσα από τις αρχαιότροπες γλυπτικές του συνθέσεις αλλά και μέσα από τις ζωγραφικές του απεικονίσεις περιθωριακών ή άλλων εύμορφων τύπων της περιοχής Αλιβερίου και των προσωπογραφιών Ελλήνων Ρεμπετών καθώς και μέσου των πασίχαρων ψηφιδωτών συνθέσεών του, οι οποίες περισφίγγαν ερωτικά το πρόπλασμα της προτομής του κορυφαίου Έλληνα Μουσουργού Νίκου Σκαλκώτα που δέσποζε του κέντρου του εκθεσιακού χώρου με τα όμματά του στητά προς τις στενοποριές του Ευρίνα λικνίζονται βάρκες παιχνιδιάρες, χαρώπες στην παλίσροιας, αμβώτιδας απά τα νεροτρεχάματα με το Σκαρίμπα κωπηλάτη, πλοηγό και μαέστρο ή μαιτρο.

Εκεί, ενώ μέσω αυτών των «Ξεχασμένων Πορτραίτων των «Ταμύνων», των «Μουσών», του Μουσουργού και των άλλων εικαστικών και γλυπτικών συνθέσεων του Γιώργου Ρέτσα, με τον Εύριπο συναξαριστή ομπρός μου, προέκυψαν και ετούτοι οι στίχοι μου:

ΤΑΜΥΝΑΙ - ΠΕΤΡΑ

Σαν γύρω την ώρα ετούτη τα μάτια
 μου
 μες στις εκθέσεως την αίθουσα
 από πρόσωπα «Πορταίτων Ξεχασμέ-
 νων»
 της ψυχής, των ψυχών τους την αύρα
 αρπώνται
 και ρουφούν μ' ένα «Α!!!» Θαυμασμού
 το τραγούδι του Κωστή, Χασομέρη
 ή του λούστρου Κελεφούρα μουζικιά-
 ντη των φύλλων
 ή τις τρέιλιες της φωνής «Κονουλονού-
 ρια...» του λοξόματου Ρούσου
 -που σκυφτές ταξιδεύουν οι φιγούρες
 ετούτες
 για τις άκρες του κόσμου
 πριν τις κάμνουνε άσματα, ύμνους
 ρεμπετών στρατιές
 μες στα κίτρινα φόντα
 σαν κυλούν ή χτυπούν της καρδιάς μας
 τη ρότα-

παίρνουν, ξάφνα, μια ευρίπεια λόξα
 και στο βάθος στηλά την καρφώνουν
 -δυο ξίφη φωτός 'κοντισμένα-
 στη λευκή του Σκαλκώτα φιγούρα
 που μιλεί κλασικής μουσικής μία
 γλώσσα

«χορών ελληνικών τριάκοντα έξι
 μπρος στις χαλκόκομμης κόρης το
 κανάλι στητή με μαρμάρου ή ψηφίδων
 φιγούρες ένα γύρο πλεκτές -Λαοκό-
 οντα, Ταμύνων, Αηλάντιου, Γαυγαμή-
 λων ή Μουσών οι πενιές- να τραβούν
 δύο φτερούγες στα σιμά του ανοιχτές
 ως των αιώνων αξεθώριαστες της σμί-
 λης ιαχές από χέρια μαλάματα του
 γλύπτη, δασκάλου, ζωγράφου
 -του Ρέτσα του Γιώργη Ελλάδας παι-
 δί-
 ίδια οίστρων τραγούδι σε ουράνιες κι
 ανέσπερες
 Δυο γειτονιές!...

Η Λέλα Καραγιάννη φιλοτεχνημένη από τον Γιώργο Ρέτσα.